

PROPISI U OBLASTI ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

1,55

PREGLED REALIZACIJE PREPORUKA BK

Preporuke:	Prvobitno date u BK:	Značajan napredak	Određeni napredak	Bez napretka
Permanentno i proaktivno unapređenje zakonodavnog okvira koji se tiče zaštite životne sredine -usvojiti nedostajuće strateške dokumente (uključujući Strategiju o zaštiti životne sredine i Strategiju upravljanja otpadnim muljem) i prateće planske dokumente, i otpočeti sa njihovom primenom. Nastaviti sa transpozicijom i implementacijom propisa iz ove oblasti;	2021		√	
Stalna edukacija i sistematsko osposobljavanje kadrova u svim državnim institucijama i lokalnim samoupravama, nadležnim za rešavanje pomenutih problema, uz obavezno aktivno uključivanje civilnog sektora, a posebnu pažnju posvetiti poboljšanju učinka tužilaštava i pravosudnih organa;	2023			√
Odgovorni akteri za monitoring kvaliteta vazduha moraju da obezbede kvalitetno održavanje sistema za merenje i dostupnost podataka koji predstavljaju informacije od javnog značaja, kao i finansiranje neomeganog rada mreže za praćenje kvaliteta vazduha;	2021		√	
Stvoriti ekonomski model koji će motivisati lokalne samouprave da otpad odlažu na sanitarne deponije i da ubrzaju proces zatvaranja i sanacije divljih deponija – smetlišta. Obezbediti primenu načela „zagađivač plaća“, kroz naplatu takse za komunalni otpad, obračunatu u odnosu na količinu proizvedenog otpada i/ili broja odvoženja. Omogućiti predušlove za primenu principa hijerarhije upravljanja otpadom, sa akcentom na prevenciji nastajanja otpada, ponovnoj upotrebi i reciklaži otpada;	2021			√
Doneti Uredbu o oceni prihvatljivosti, koja će uspostaviti potrebne standarde za odobravanje planova i projekata koji mogu imati uticaj na ekološku mrežu, uključujući NATURA 2000;	2021			√
Obezbediti odgovarajuće i svrsishodno finansiranje zaštite prirode iz Zelenog fonda, sa kriterijumima za određivanje prioriteta za dodelu sredstava. Nastaviti aktivnosti na uspostavljanju ekološke mreže Republike Srbije i NATURA 2000. Izdvojiti više sredstava za praktičnu zaštitu vrsta i staništa;	2021			√
Ubrzati transpoziciju i implementaciju propisa koji se odnose na klimatske promene, uključujući i jačanje strateškog okvira za ovu oblast, kako bi bila što bolje pokrivena, u smislu zakonskih propisa i implementacije i stoga je na nju potrebno posebno obratiti pažnju;	2021		√	
Pronaći balans između prava zainteresovane javnosti da učestvuje u donošenju odluka u ekološkim upravnim stvarima i interesa investitora da projekte sprovode u ambijentu pravne sigurnosti i vremenske izvesnosti. To podrazumeva da se ekološka prihvatljivost projekta ne osporava bez argumenata, što posledično može da stvori višegodišnje vremenske zastoje i značajne troškove. Ova preporuka treba da bude realizovana kroz tumačenja postojećih propisa i/ili izmene istih, odnosno donošenje novih podzakonskih akata;	2023		√	
Donošenje uredbi za implementaciju GHG inventarisanja, izveštavanja i verifikacije emisija sa efektom staklene bašte.	2023	√		

Preporuke:	Prvobitno date u BK:	Značajan napredak	Određeni napredak	Bez napretka
Izrada Studije izvodljivosti u cilju implementacije efektivnih mera koje će omogućiti visoku stopu reciklaže metala, plastike, stakla, papira i kartona u cilju postizanja resursno efikasne privrede po modelu cirkularne ekonomije.	2023			√
Omogućiti privrednim subjektima lakšu organizaciju prikupljanja sitnog e-otpada, poput baterija, mobilnih telefona, punjača i sl. i predaju ovlaštenom pravnom licu na dalji tretman.	2023			√

STANJE

Srbija je postigla određeni nivo pripremljenosti u oblasti životne sredine i klimatskih promena, što se ogleda i u izveštajima Energetske zajednice i Evropske komisije. Pokrenute su ključne zakonodavne inicijative, iako ostaju značajni nedostaci u pogledu implementacije, usklađenosti i usklađivanja sa direktivama EU.

U poslednjem izveštaju Evropske komisije koji se odnosi na Poglavlje 27, koje se bavi pitanjima zaštite životne sredine i klimatskih promena, Srbija je postigla određeni nivo pripremljenosti u oblasti životne sredine i klimatskih promena. Sve u svemu, Srbija je ostvarila određeni napredak, uključujući i prošlogodišnje preporuke, posebno usvajanjem Strategije niskougledničkog razvoja 2023-2030 i Integrisanog nacionalnog energetskeg i klimatskog plana (NECP).

Jedan od primarnih izazova koji je Sekretarijat Energetske zajednice identifikovao u izveštaju o napretku u implementaciji za 2023. godinu, odnosi se na nepotpunu transpoziciju izmenjene Direktive o proceni uticaja na životnu sredinu (EIA) u Srbiji. Iako je nacrt novog Zakona o proceni uticaja na životnu sredinu dostavljen Narodnoj skupštini, Sekretarijat je identifikovao da postoji problem u vezi sa zahtevom da projekti treba da dobiju saglasnost za razvoj tek nakon završetka procesa procene uticaja na životnu sredinu. Trenutni okvir prema važećem Zakonu o proceni uticaja na životnu sredinu (EIA) omogućava podnošenje EIA čak i u fazi početka radova, tj. čak i nakon dobijanja građevinske dozvole. Građevinski propisi su nedavno usvojeni s ciljem da se trenutak kada je EIA neophodna premesti na fazu dobijanja građevinske dozvole, ali je i dalje potrebno implementirati ovaj zahtev putem izmena zakona, a ne putem podzakonskih akata.

Dodatno, iako je Nacrt zakona o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu (SEA) dostavljen Narodnoj skupštini, on

još uvek nije usvojen, tako da Direktiva o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu tek treba da bude transponovana.

Pored svega, iako postoje neki strateški dokumenti iz oblasti zaštite životne sredine, Srbija još uvek nije usvojila nacionalnu strategiju zaštite životne sredine. Iako je postignut napredak objavljivanjem poziva od strane Ministarstva zaštite životne sredine za učešće javnosti u procesu konsultacija u septembru 2024. godine, formalno usvajanje ove strategije se čeka.. Kašnjenje u finalizaciji Strategije zaštite životne sredine sa Akcionim planom otežava napore da se politike Srbije usklade sa Zelenom agendom EU i širim ciljevima zaštite životne sredine.

U oblasti industrijskih emisija, izveštavanje u skladu sa Direktivom o velikim postrojenjima za sagorevanje za 2022. godinu utvrdilo je da dok su se emisije azotnih oksida i prašine smanjile, emisije sumpor-dioksida su se povećale. Postupak zbog neusklađenosti sa gornjim granicama Nacionalnog plana smanjenja emisija (NERP) u toku je od marta 2021. godine.

Srbija nastavlja sa naporima da se uskladi sa Direktivom o sumporu u gorivima, a relevantni propisi su na snazi od decembra 2020. godine. Međutim, dalje izmene i dopune Pravilnika u vezi sa uslovima za brodska goriva su još uvek u fazi izrade. Pored toga, sprovode se godišnji programi praćenja kvaliteta goriva i emisija.

U oblasti zaštite prirode, Srbija napreduje sa uspostavljanjem Natura 2000 područja. Predložen je predlog koji obuhvata 277 potencijalnih područja od interesa za Zajednicu i 85 područja posebne zaštite za ptice, koji pokrivaju oko 35% teritorije Srbije. Uprkos ovim pozitivnim koracima, institucionalni kapaciteti i kapaciteti ljudskih resursa ostaju izazovi, posebno na lokalnom nivou. Srbija se i dalje bori sa sprovođenjem zabrane izgradnje malih hidroelektrana u zaštićenim područjima, jer se često ne sprovode neophodne procene uticaja na životnu sredinu.

Napredak u prenošenju Direktive o odgovornosti za životnu sredinu je ograničen, a ključni aspekti regulative još uvek čekaju na usvajanje. Sveobuhvatan Zakon o odgovornosti za štetu po životnu sredinu nije odobren. Pored toga, uprkos naporima, primena propisa iz oblasti zaštite životne sredine je slaba, posebno u oblastima kao što su nedozvoljena seča šuma, wildfire trade i upravljanje vodama.

Za prečišćavanje otpadnih voda planiran je veliki broj postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda (PPOV) širom Srbije, čime će se doprineti rešavanju jednog od značajnih ekoloških problema u zemlji.

Zagađenje vazduha ostaje goruće pitanje.

U Srbiji se, prema podacima Agencije za zaštitu životne sredine, 2021. godine proizvelo oko 11,8 miliona tona otpada, od kojih skoro 3 miliona tona čini komunalni otpad. Do ovog momenta, ne postoji postrojenje za termički tretman opasnog otpada, pa se taj otpad za potrebe tretmana izvozi, uglavnom u druge evropske zemlje. Kao posledica obaveza po Bazelskoj konvenciji, kojom se značajno ograničava mogućnost izvoza opasnog otpada, Srbija će morati da nađe odgovarajuće rešenje za zbrinjavanje opasnog otpada koji nastane na njenoj teritoriji, što podrazumeva i izgradnju postrojenja za termički tretman ove vrste otpada. Kada je u pitanju komunalni otpad, mnoge opštine nemaju izgrađena reciklažna dvorišta, dovoljan broj skladišnih posuda/kontejnera za otpad i nemaju sistem prikupljanja otpada na izvoru. Uprkos usvojenom načelu „zagađivač plaća“, koje promovise nekoliko zakonskih dokumenata, naknada za odvoženje otpada se određuje prema kvadraturi prostora koji pravno ili fizičko lice koristi, a ne prema količini generisanog otpada. Ovakav kriterijum za utvrđivanje naknade za odvoženje otpada krajnje destimuliše privredu i građane, jer ne postoji nikakav finansijski motiv da se radi na redukciji količine generisanog otpada, kroz prevenciju nastanka otpada, ponovnu upotrebu, popravke, reciklažu i druge vidove smanjivanja količine otpada, koji se predaje na dalji tretman komunalnim službama. Zbog ovakvog principa, kao i zbog slabe ili nikakve kaznene politike, broj divljih deponija u Srbiji se procenjuje na čak oko 3500. Čak i ako se neka od deponija ukloni, primetna je pojava ponovnog nastanka deponija na već očišćenim lokacijama. Sve ovo ukazuje na nužnost izmene načina upravljanja i, pre svega, naplate naknade za odvoženje i odlaganje komunalnog otpada, kao i na neophodnost rigorozne primene zakonskih propisa i poboljšanje rada organa javne uprave, koji imaju nadležnosti u upravljanju otpadom.

Upravljanje investicijama koje se odnose na životnu sredinu u Srbiji još uvek nema jasan strateški okvir, tako da je neophodno poboljšati generalno, strateško planiranje, upravljanje projektima i transparentnost procesa.

POBOLJŠANJA

Srbija je napravila nekoliko važnih koraka napred u svojoj ekološkoj i klimatskoj agendi. Značajna dostignuća u protekloj godini uključuju usvajanje Strategije niskougljeničnog razvoja za period 2023-2030, koja služi kao ključni instrument politike za tranziciju Srbije ka održivoj ekonomiji. Srbija je takođe povećala svoj budžet za ekološku i klimatsku akciju za 18% u odnosu na 2022. godinu, posebno fokusirajući se na sektore upravljanja otpadom i kvaliteta voda.

Kao značajan napredak razvoju, Srbija je usvojila svoj Integrisani nacionalni energetske i klimatski plan RS, strateški dokument koji naglašava obaveze zemlje u pogledu energetske efikasnosti, obnovljivih izvora energije i smanjenja emisije gasova sa efektom staklene bašte. Usvajanje ovog dokumenta je ključni korak ka usklađivanju Srbije sa klimatskim ciljevima EU i poboljšanju njene ukupne energetske bezbednosti i održivosti.

U oblasti kvaliteta vazduha, Srbija je usvojila svoj prvi Program zaštite vazduha za period 2022-2030, nakon opsežnih javnih konsultacija. Sproveden je i Akcioni plan za zaštitu vazduha, čiji je cilj smanjenje nivoa zagađenja vazduha širom zemlje. Uprkos stalnim problemima sa prekoračenjem dnevnog limita zagađenja vazduha u EU, Srbija je ostvarila napredak u povećanju transparentnosti podataka o kvalitetu vazduha kroz poboljšanu komunikaciju Agencije za zaštitu životne sredine Srbije. U toku su i naponi da se uvede indeks kvaliteta vazduha u EU.

U oblasti upravljanja otpadom, Srbija nastavlja da pokazuje usklađenost sa pravnim tekovinama EU. U decembru 2022. godine zemlja je usvojila Program razvoja cirkularne ekonomije. Sortiranje otpada na izvoru je značajno uvećano u četiri regiona otpada, zahvaljujući podršci Tima Evropa, dok su sredstva izdvojena za čišćenje 233 ilegalnih deponija i instaliranje video monitoringa kako bi se sprečilo odlaganje otpada. Srbija je krajem 2022. godine imala u funkciji 12 sanitarnih deponija, a u toku su i projekti izgradnje dodatnih postrojenja za proizvodnju energije iz otpada, uključujući i sanaciju beogradske deponije.

Nedavno su usvojene izmene i dopune Zakona o upravljanju otpadom kako bi se omogućila dalja razrada i specifikacija pojedinih pitanja i kako bi se Zakon bolje uskladio sa propisima EU. Naime, ovim amandmanima unapređuje se regulisanje upravljanja otpadom (oblasti građevinskog otpada i otpada od rušenja, kao i otpadnog mulja iz komunalnih i industrijskih postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i sličnih objekata). Prepoznajući potrebu za rešavanjem izazova upravljanja muljem, Ministarstvo zaštite životne sredine usvojilo je strategiju upravljanja muljem krajem 2023. godine, uzimajući u obzir relevantne direktive EU.

U prethodnom izveštaju istakli smo usvajanje Strategije niskougljeničnog razvoja za period od 2023. do 2030. godine, sa projekcijama do 2050. godine, koju je Vlada Republike Srbije usvojila 1. juna 2023. godine. Međutim, od tada, akcioni plan, koji je prema strategiji trebalo da bude usvojen u roku od 1 godine, tek treba da bude usvojen i nijedan nacrt ili najava na tu temu nije objavljena. Kao takav, nije jasno kako treba definisati mere harmonizacije bez akcionog plana, dovodeći u pitanje ukupnu efikasnost strategije.

U pogledu upravljanja vodama, Srbija je u aprilu 2023. godine usvojila svoj prvi plan upravljanja rečnim slivom i nastavlja da izrađuje planove upravljanja rizicima od poplava. Napori za rešavanje zagađenja prekograničnih reka kao što su Dunav, Drina, Dragovištica i Pek sporo napreduju, ali prvi koraci su preduzeti. Učešće Srbije u programima za unapređenje infrastrukture za prečišćavanje otpadnih voda koje finansira Evropska unija, posebno u Nišu, predstavlja još jedan pozitivan razvoj. Usklađivanje zakonodavstva Srbije o kvalitetu voda je poboljšano, iako su i dalje potrebni značajni napori u praćenju i sprovođenju.

U prethodnom periodu pokrenuti su brojni projekti postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda (PPOV), a veliki broj tih projekata finansirala je EU. Nekoliko sistema za prečišćavanje otpadnih voda stiglo je do završne faze izgradnje, a najavljena je priprema projekata ili početak izgradnje na više lokacija. Zaštita voda je zabeležila najviše aktivnosti u smislu projekata, izrade projektne dokumentacije i same izgradnje, tako da se može tvrditi da je ova oblast glavni prioritet u zaštiti životne sredine u Srbiji. Iako realizacija ovih projekata zahteva značajna finansijska sredstva, može se konstatovati da se u ovoj oblasti primećuje napredak, ne samo vezano za pravne propise.

U pogledu zaštite prirode, u toku su napori na uspostavljanju

ljanju mreže Natura 2000, a predlaže se da se obuhvate značajni delovi teritorije Srbije. Ovaj proces je podržan od strane projekta koji finansira EU i koji pomaže u poboljšanju institucionalnih kapaciteta na nacionalnom nivou.

PREOSTALI PROBLEMI

Uprkos napretku, Srbija se i dalje suočava sa nekoliko izazova u potpunom usklađivanju svog zakonodavstva o zaštiti životne sredine sa pravnim tekovinama EU i poboljšanju mehanizama primene. Pitanje nepotpunog prenošenja Direktive o proceni uticaja na životnu sredinu ostaje ključna prepreka, posebno u pogledu zahteva za izdavanje saglasnosti za razvoj tek nakon završetka procesa procene uticaja. Odsustvo mehanizama za procenu projekata koji su zaobišli proces EIA i nedostatak jasnih rokova za procene životne sredine i dalje su problematični.

Odloženo usvajanje nacrta Zakona o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu dodatno komplikuje usklađivanje sa standardima EU o procenama životne sredine. Održavanje javnih konsultacija u pripremi ključnih nacionalnih strategija, kao što su Nacionalni energetske i klimatski plan, neznatno su poboljšani, ali i dalje zahtevaju značajne napore kako bi se osigurala potpuna transparentnost i učešće.

Republika Srbija je u februaru 2020. godine usvojila Nacionalni plan smanjenja emisija glavnih zagađujućih materija koji potiču iz starih velikih postrojenja za sagorevanje (NERP). Ipak, pitanje industrijskih emisija i dalje postoji, posebno u vezi sa zagađenjem sumpor-dioksidom iz velikih postrojenja za sagorevanje. Nepoštovanje NERP gornjih granica ostaje zabrinjavajuće, posebno imajući u vidu rok za zatvaranje postrojenja što naglašava hitnost rešavanja ovog problema.

Kvalitet vazduha ostaje kritično pitanje, a nekoliko regiona u zemlji redovno prelazi postavljene granice zagađenja vazduha u EU. Iako je usvajanje Programa zaštite vazduha pozitivan korak, Srbija treba da ubrza sprovođenje planova za kvalitet vazduha kako bi se poboljšao dalji monitoring. Zagađenje vazduha, kao jedan od ključnih problema u oblasti zaštite životne sredine, a donekle i pasivnost u ovoj oblasti, doveli su do nezadovoljstva dela javnosti u Srbiji.

Sektor upravljanja otpadom, iako pokazuje poboljšanje, i dalje pati od nedovoljnih inspeksijskih kapaciteta i ilegalnog odlaganja otpada. Srbija i dalje ima veliki broj ilegalnih deponija, a sortiranje otpada na izvoru još uvek nije široko prihvaćeno.

Na osnovu Nacionalne strategije upravljanja otpadom iz 2009. godine predviđeno je zatvaranje i rekultivacija postojećih smetlišta i izgradnja 24 regionalna centra za upravljanje otpadom. Ova očekivanja nisu ispunjena. Ciljevi prethodne strategije su predviđali veliki obuhvat sistemom sakupljanja otpada. Programom iz 2022. procenjuje se da je obuhvat trenutno oko 82%, ali istovremeno se navodi da samo 10 sanitarnih deponija u Srbiji zadovoljava EU standarde, iz čega sledi da ogroman deo stanovništva i dalje nije obuhvaćen sistemom sakupljanja i adekvatnog sanitarnog deponovanja. Preostale deponije i smetlišta su ne samo potencijalni zagađivači životne sredine, nego predstavljaju i opasnost od širenja zaraza. Procedne vode i požari su poseban problem deponija, koji dovode do zagađenja vazduha, zemljišta i voda.

Investicije u oblasti prečišćavanja otpadnih voda su očigledne, ali njihova realizacija i efekti tek treba da se vide.

Strateški okvir za borbu protiv klimatskih promena još uvek nije na zadovoljavajućem nivou. U skorijoj budućnosti neophodno je usvojiti mehanizam oporezivanja CO2 emisija, u sinhronizaciji sa uvođenjem CBAM mehanizma (Carbon Border Adjustment Mechanism) od strane EU. Nepostojanje ovog mehanizma, Srbiji trenutno daje komparativnu prednost u odnosu na tržište EU, koja će se potpuno izgubiti kada se uvede CBAM u EU. Ovo će imati uticaj ne samo na električnu energiju koja se izvozi u EU, već i na proizvode koji potiču iz industrija sa visokim emisijama GHG. U prvoj fazi primene mehanizma to će biti sektori proizvodnje cementa, gvožđa i čelika, aluminijuma i đubriva za poljoprivredu. Klimatske promene će u budućnosti, sa sve brojnijim propisima koji regulišu borbu za stabilnost klime i prilagođenje na promene, predstavljati jedan od najvećih izazova za Republiku Srbiju, između ostalog, zbog toga što se kasni sa transpozicijom propisa. Pored toga, potrebno je raditi na podizanju svesti o klimatskim promenama.

U oblasti zaštite prirode, institucionalni i kadrovski kapaciteti na nacionalnom i lokalnom nivou ostaju neadekvatni. Problemi kao što su ilegalna seča šuma, lov na zaštićene vrste i nedovoljna primena zabrana malih hidroelektrana u zaštićenim područjima su aktuelna.

Takođe, u oblasti zaštite prirode, Srbija treba da nastavi da usklađuje svoje propise, posebno u skladu sa Direktivom o staništima i pticama. U pripremi je usklađivanje domaćeg zakonodavstva koje reguliše oblasti lova i ribolova sa EU standardima i gore navedenim direktivama, kao i nastavak rada na uspostavljanju mreže Natura 2000, koji se uglavnom sprovodi uz pomoć fondova Evropske unije, iako je i dalje uočljiv ozbiljan nedostatak institucionalnih kapaciteta na nacionalnom nivou, a posebno na lokalnom nivou u ovoj oblasti.

Široko tumačenje prava na pravdu, kako je propisano članom 81a Zakona o zaštiti životne sredine, može dovesti do produženog kašnjenja ne samo u projektima koji mogu uticati na životnu sredinu, već i u onima koji imaju za cilj poboljšanje životne sredine. Takvo tumačenje omogućava pojedinačnim zainteresovanim stranama iz zainteresovane javnosti da osporavaju različite projekte, umesto da brane pravo na zdravu životnu sredinu isključivo u kontekstu procene uticaja projekta na životnu sredinu. To može dovesti do izazova kroz javne rasprave, prigovore, žalbe i administrativne sporove o svakom upravnom aktu potrebnom za projekat, kao što su građevinska dozvola, energetska dozvola, saglasnost za procenu uticaja, vodna dozvola i još mnogo toga. S druge strane, postoji potreba da se poboljša obaveštavanje javnosti i uključivanje u procese donošenja odluka koji se odnose na administrativna pitanja zaštite životne sredine kako bi se osigurala odgovarajuća transparentnost u sprovođenju procedura. Na taj način bi se uspostavili uslovi za javnost da brzo reaguje u zakonskim vremenskim okvirima određenih postupaka od interesa, ublažavajući nezadovoljstvo javnosti. Glas javnosti je u prošlosti uticao na preispitivanje određenih odluka, kao što su zabrana izgradnje malih hidroelektrana u zaštićenim područjima i inicijalno ukidanje Prostornog plana posebne namene za projekat Jadar.

Srbija se takođe bori sa usklađivanjem svoje regulative o ekološkim krivičnim delima i odgovornosti. Zakon o odgovornosti za štetu po životnu sredinu se i dalje čeka, a primena propisa u oblastima kao što su industrijsko zagađenje i zaštita divljih životinja je slabo.

PREPORUKE SAVETA

- Dovršiti transpoziciju direktiva EIA i SEA - obezbeđivanje da se saglasnost za razvoj izda tek nakon završetka procesa EIA, i uvođenje mehanizama za rešavanje projekata koji su zaobišli neophodne procene. Hitno usvajanje Zakona o proceni uticaja i Zakona o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu, kako bi se osiguralo usklađivanje sa standardima EU
- Unapređenje primene i nadzora - Jačanje administrativnih kapaciteta nacionalnih i lokalnih institucija je od ključnog značaja, posebno za inspektorate i pravosuđe. To će zahtevati sprovođenje međusektorskih reformi i obezbeđivanje odgovarajućih resursa kako bi se osigurala usklađenost sa propisima o zaštiti životne sredine.
- Borba protiv zagađenja vazduha – Srbija mora da ubrza sprovođenje svojih planova za kvalitet vazduha i ojača sisteme nadzora kako bi smanjila nivo zagađenja vazduha, posebno u regionima koji su najviše pogođeni industrijskim emisijama. Uvođenje indeksa kvaliteta vazduha EU treba da bude prioritet, a kapacitet SEPA za praćenje i izveštavanje mora biti dodatno poboljšan.
- Poboljšati praksu upravljanja otpadom - Treba pojačati napore da se poveća sortiranje otpada na izvoru, a ilegalne deponije moraju biti iskorenjene. Potrebno je poboljšati kapacitete inspekcije u sektoru otpada i dalje ulagati u razvoj postrojenja za proizvodnju energije iz otpada i infrastrukture za reciklažu.
- Jačanje prekogranične saradnje - Srbija treba da pojača napore na unapređenju saradnje sa susednim zemljama u upravljanju prekograničnim rekama i ekosistemima, posebno u vezi sa tekućim pitanjima zagađenja.
- Usvajanje i sprovođenje zakona protiv kriminala protiv životne sredine - Usvojiti Zakon o odgovornosti za štetu po životnu sredinu, a Srbija mora da uspostavi praćenje primene u sprovođenju problema ilegalne seče, trgovine divljim životinjama i industrijskog zagađenja
- Povećanje transparentnosti i učešća javnosti - Srbija treba da obezbedi da javne konsultacije o pitanjima zaštite životne sredine budu inkluzivne, transparentne i smislene. Treba uložiti veće napore da se zainteresovane strane uključe u procese donošenja odluka, posebno u vezi sa velikim investicijama koje utiču na životnu sredinu.
- Rešavanje greenwashinga i obmanjujućih zelenih tvrdnji – trenutno je ovo pitanje regulisano samo jednim stavom Zakona o oglašavanju i opštim pravilima o zaštiti potrošača i nepoštenim tržišnim praksama. Predlogom EU Direktive - Green Claims Directive i stupanjem na snagu EU Direktive 2024/825/EU - jačanje položaja potrošača u zelenoj tranziciji, Srbija bi mogla biti u poziciji da detaljnije definiše i reguliše ovo pitanje.
- Ulaganje u zaštitu prirode i biodiverziteta - Institucionalni i ljudski kapaciteti u oblasti zaštite prirode moraju biti ojačani, i to na lokalnom nivou. Srbija treba da nastavi sa naporima na uspostavljanju mreže Natura 2000 i unapređenju sprovođenja postojećih propisa, posebno u pogledu nelegalne gradnje i lova u zaštićenim područjima.
- Pronaći ravnotežu između prava zainteresovane javnosti da učestvuje u donošenju odluka u ekološkim upravnim stvarima i interesa investitora da sprovode projekte u okviru pravne sigurnosti i vremenske izvesnosti. To podrazumeva da ekološka prihvatljivost projekta ne bi trebalo da bude dovedena u pitanje bez valjanih argumenata, što može dovesti do višegodišnjih kašnjenja i značajnih troškova. Ova preporuka treba da se sprovede kroz tumačenje postojećih propisa i / ili njihovih izmena, ili donošenje novih podzakonskih akata.